

50 JAAR FAUNABESCHERMING, 50 JAAR LIEF, LEED EN
STRIJD-TEGEN-DODEN-UIT-LUST

Win markante prijzen verbonden met een turbulent verleden

In het Nederland van de jaren '60 was het faunabeleid nog geheel in handen van de jagers. Ze vormden een staat binnen de staat met een dominante rol in wetgeving en de uitvoering daarvan. Ze controleerden zichzelf, hadden 'koninklijke erkenning' voor zowel de jagersvereniging als de jachtopzichtersvereniging en waren dierenpolitie-agent, dierenteller, dierentoezicht-houder, dierenaanklager, dierenrechter, dierenbeul en dierenleverancier en poelier tegelijk. Eigenlijk vormden ze met hun uniforme kledij en eigen bewapening een staat binnen de staat met eigen wetten, regels en gebruiken en lieten ze zich weinig gelegen liggen aan de publieke opinie.

Handschoen

Saillante voorbeelden van het "jagersrijk" zijn te vinden in de jachtliteratuur uit het midden van de vorige eeuw, zoals in het in 1966 verschenen boek *"Roodwild op de korrel"*. Hierin beschreef miljardair, zakenman en gepassioneerd jager in binnen- en buitenland Paul Fentener van Vlissingen de geneugten van het jagen en doden op een manier, die we nu op z'n minst ongegeneerd of scabreus zouden noemen. Zo beschreef hij met onverbloemde wellust een gebeurtenis, waarin Frevert, 'een van de grootste roodwildjagers' een jachtgast een bronstig edelhert laat afschieten. De jachtgast had hem al verteld hiertoe slechts eenmaal per jaar in staat te zijn omdat hij de rest van de tijd ver weg in de stad achter zijn bureau zou moeten doorbrengen.

"Toen het hert geschoten was verzocht de gast het zelf te mogen ontweiden, wat natuurlijk met vreugde werd toegestaan. Dat immers duidt al op een goede mentaliteit. De gast haalde hierop uit zijn rugzak een prachtige leren handschoen, deed die aan en begon te ontweiden. Toen Frevert hem erop wees dat de prachtige handschoen volledig bedorven zou worden, antwoordde de gast, dat hij hem volledig wilde laten doordringen met de geur van een bronstig hert. Hij borg hem dan op in de la van zijn bureau en als het leven hem in de stad wat te zwaar werd, deed hij de la open en rook aan de handschoen: het leven werd dan weer even draaglijk, omdat met de geur zoveel goede herinneringen terugkwamen."

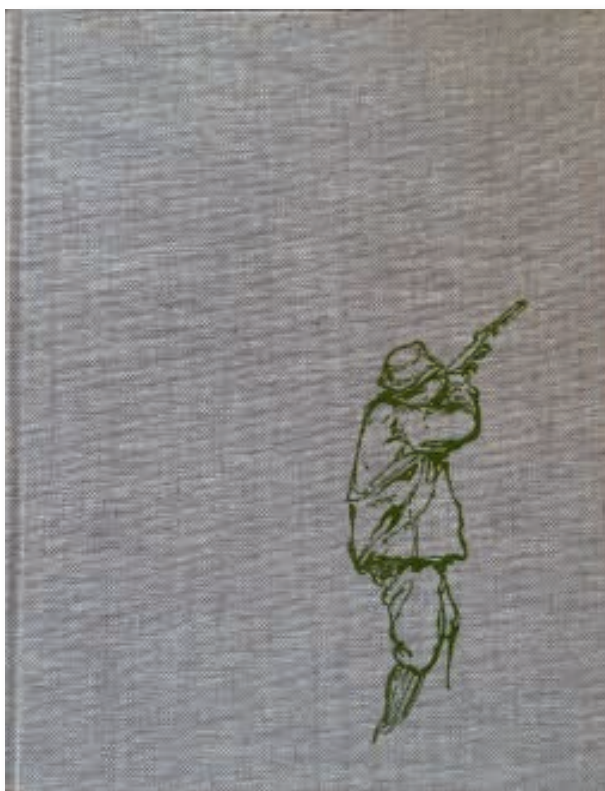

Deze bijzondere boeken, “Roodwild op de korrel” en “Alleen voor jagers” stelt De Faunabescherming ter beschikking aan iemand die er een goede bestemming voor heeft.

Bizarre ceremonies

Ook de instructie ‘hoe als respectvolle ceremonie’ om te gaan met een geschoten hert is huiveringwekkend.

“We plukken een groen takje en halen dit door het inschot, zodat er zweet (bloed; red) aan komt te zitten. Terwijl we dit doen hebben we onze hoed afgenomen, waar we nu het takje op plaatsen. We mogen dit dragen tot de volgende dag. Hierna doen we een klein groen takje in de bek van het wild, als een laatste bete. Aardig is een jager die zijn eerste hert heeft geschoten tot een hertenjager in te wijden. Hij knielt daarbij voor het geschoten hert en drukt zijn voorhoofd op het inschot, zodat het achterwerk gespannen staat. Een hertenjager met meer anciënniteit neemt het plat van een hartsvanger en slaat de nieuwe jager driemaal op de broek, onder het uitspreken van het rijmpje: Voor koningin en recht, voor dienaar en knecht, voor het eeuwige jagersrecht. Bij elke regel slaat hij hard toe, helpt de nieuwe jager daarna overeind en zegt ‘moge je een weidelijk hertenjager worden, weidmannsheil’. Hij drukt de jager de hand, waarop alle omstanders in de gelegenheid zijn hem eveneens weidmannsheil

te wensen. Als het goed is, kan de nieuwe jager enkele dagen moeilijk zitten”

Mogelijk is hier nog sprake van een gekuiste versie, van zwijnenjagers is bekend dat de broek niet aanblijft en het ritueel nog aanzienlijk bloederiger is. Het bovenstaande is slechts een illustratie van hoezeer de jagers in hun eigen wereld leefden en zich weinig gelegen lieten liggen aan de normen en waarden in de burgermaatschappij. Het kan ook nauwelijks toeval zijn dat nadat de jacht kritisch beoordeeld werd, de jagers minder openlijk werden over hun genoegens. Het boek “Roodwild op de korrel” werd al snel als door een onzichtbare hand uit de markt genomen zodra het tweedehands werd aangeboden. Het is nu dan ook nog nauwelijks te vinden. Wie er een goede bestemming voor heeft als afschrikwekkend voorbeeld van een vervlogen tijdperk kan zich bij ons melden.

Kentering

In 1967, bij de kentering van de wijze waarop jacht en jagers beoordeeld werden, verscheen het boek “Alleen voor Jagers” van Rien Poortvliet en Wil Huygen. In het boek staan afbeeldingen

Jachtafereel uit "Alleen voor jagers" - tekening van Rien Poortvliet met koningen Beatrix

van een jagende prinses Beatrix en prins Claus tijdens een drijfjacht op wilde zwijnen. Met name de weergave van jagende leden van het Koninklijk huis viel verkeerd, waardoor het boek ijlings uit de handel werd genomen.

Pas in 1975 kwam er een gekuiste versie uit met de titel "*Niet alleen voor jagers*". De 'verboden versie' werd een echt collectors item, waarvan wij een exemplaar beschikbaar hebben voor een goede toepassing.

Oprichting SKF

Het is onder dit gesternte dat een aantal veront-ruste natuur- en dierenbeschermers besloot tot oprichting van de Stichting Kritisch Faunabeheer. Onder hen Harm Niesen, Evert Boeve, Ineke van den Abeele, Hugh Gallacher, Rita Stockmann en Norman van Swelm.

Van de hand van Hugh Gallacher verscheen de beroemde dierenmonografie "*De Spreeuw*", met boeiende informatie over deze fascinerende vogelsoort.

Voor de liefhebber hebben we een exemplaar beschikbaar. In 1990 bracht Hugh Gallacher ook het boek "*Waarom Jagen?*" uit, met de 12 belangrijkste argumenten waarom de jacht absoluut niet te billijken is. Ook daarvan hebben we een exemplaar beschikbaar voor de liefhebber.

Schokgolf

Stichting Kritisch Faunabeheer veroorzaakte een schokgolf in de jagerswereld met campagnes en rechtszaken, met als hoogtepunt een procedure, die in eerste aanleg gewonnen werd toen jagers met valse informatie schade toebrachten aan een campagne tegen de vossenjacht.

De jagers werden veroordeeld tot schadevergoeding en het plaatsen van rectificaties voor meer dan 4 ton. Dat de zaak in hoger beroep werd teruggedraaid, doet niet af aan de onthutsing en het prestige-verlies van de jagers in eerste aanleg.

Drijfjacht

Na intensieve acties van onze stichting kwam het kabinet in 2001 op herhaald verzoek van de Tweede Kamer met een definitief verbod op de

drijfjacht op wilde zwijnen. Daarmee leek het doek gevallen voor een barbaars maar in kleine kring rond het Hof, adel en de top van het bedrijfsleven zeer geliefd tijdverdrijf. De drijfjacht op wilde zwijnen had niets van doen met schadebestrijding of wildbeheer, maar was een vorm van socializing, waarin oude tradities hoogtij vierden. Slechts 600 jagers behaalden jaarlijks het benodigde zwartwildbrevet, waaruit duidelijk wordt hoe beperkt het aantal beoefenaars van de drijfjacht was. Prins Bernhard gaf in zijn postuum gepubliceerde Volkskrant interview aan hoe belangrijk het was via bijvoeding grote populaties zwijnen te kweken op Het Loo, om de jachtgasten een plezier te doen.

“Claus heeft gezegd: we moeten de varkens op het Loo afschaffen. Dan krijg je geen gasten meer, heb ik hem gezegd, want die komen niet voor een hert, die willen alleen maar varkens schieten.

Ja maar, dat kunnen we niet betalen, zei Claus. Oké, dan betaal ik, heb ik gezegd.”

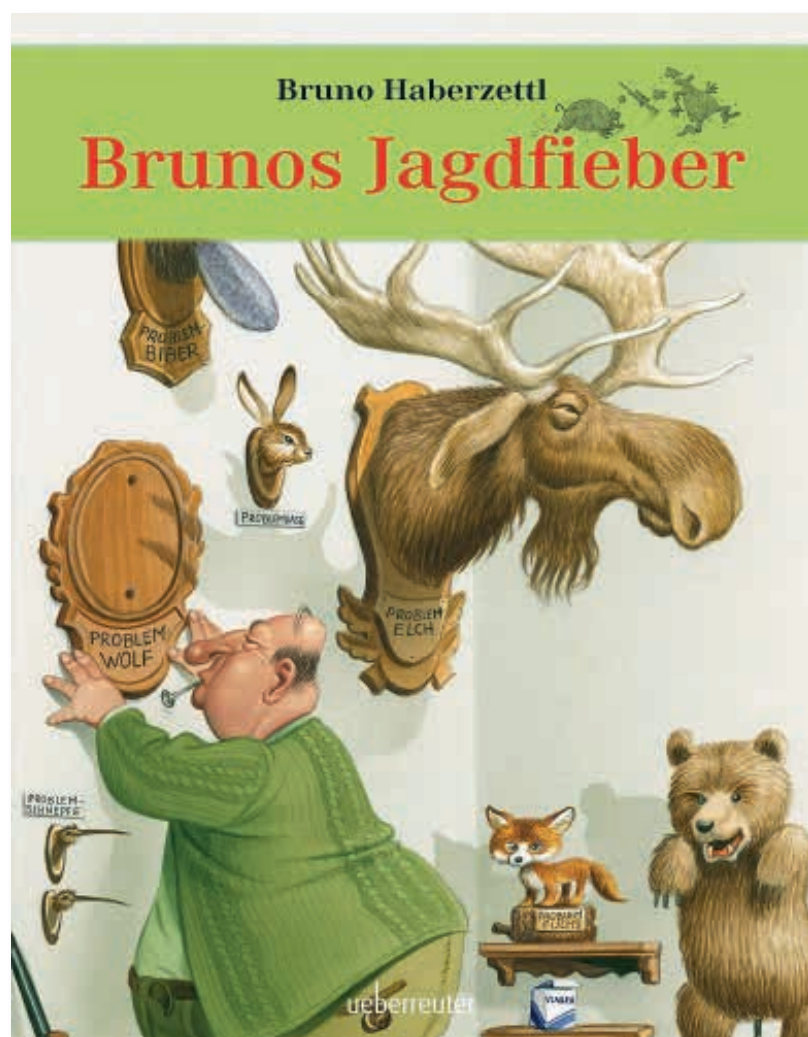
In september 2001 besloot de koninklijke familie ‘vrijwillig’ af te zien van de drijfjacht op wilde zwijnen, omdat die ‘niet effectief’ zou zijn. De politiek voelde zich nu vrij om de drijfjacht op zwijnen wettelijk te verbieden zonder dat daarmee het Hof voor het blok zou worden gezet.

Plaquette

Er is geen mooiere illustratie van de bovengeschetste situatie als de prent van de Oostenrijks-Duitse schilder Moritz von Schwind (1804-1871), “Wie die Tiere den Jäger

begraben”. Een sublieme kanteling van het perspectief, waarbij een zwijn in een lang zwart gewaad met een schep over zijn schouder, twee wolven met fakkels, vier herten, die de baar (met een geweer en een jagershoedje) dragen, een konijn met een rouwkrans en een vos samen een jager ten grave dragen. De ijzergieterij Vulcanus maakte er een gietijzeren plaquette van, waarvan we er een als collectors item beschikbaar hebben voor wie er een originele toepassing voor heeft.

Cartoons en posters

Ook bij onze oosterburen ontbrandde de strijd tegen de hobbyjagers met “Wild beim Wild” en met de inzet van de Oostenrijkse karikaturist Bruno Haberzettl, die boeken publiceerde als “Brunos Jagdrevier” en “Brunos Jagdfieber”, met scherpe humoristische kritiek op de hobbyjacht.

Voor de liefhebber hebben we een van Bruno’s boeken op de kop kunnen tikken. Zie ook het interview

met Haberzettl in dit nummer (pagina 8-11). De Nederlandse illustrator Joost Veerkamp maakte een Kuifje-pastiche van een professor Zonnebloem cover met als titel "Doodsoorzaak: hobbyjagers". Ook die poster is inmiddels een gewild verzamelobject.

Nieuwe naam, nieuwe acties

Na de strijd tegen de drijfjacht op wilde zwijnen, die zich vooral afspeelde in het Kroondomein, heeft De Faunabescherming (in 1997 werd onze naam veranderd) zich toegelegd op de bestrijding van de zinloze jacht op ganzen en zwanen en hebben we aandacht gevraagd voor misstanden in het park de Hoge Veluwe.

Ecoducten

Vanaf 2011 werd er met miljoenensubsidie een ecoduct aangelegd over de N310 tussen De Hoge Veluwe en Planken Wambuis, met als doel dat grote hoefdieren zoals edelherten, damherten, reeën en wilde zwijnen makkelijker zouden kunnen migreren om hun natuurlijk trekgedrag aan de dag te leggen. Eén van de voorvechters voor dit soort verbindingen was Dr. Harm van de Veen, een bioloog en bestuurder van onze organisatie, die zich inzette voor natuurgebieden, met name op de Veluwe. Hij was één van de initiatiefnemers van de natuurontwikkelingsvisie in ons land. Zijn visie was, dat dieren zich moeten kunnen voortbewegen zonder obstakels zoals infrastructuur. Dr. Harm E. van de Veen overleed

in 1991. Het naar hem genoemde *Dr. Harm E. van de Veen ecoduct* is een ecoduct over de A1 ongeveer 2 kilometer ten oosten van de afrit Kootwijk. Het in 1998 opengestelde ecoduct is gebouwd als verbinding tussen de delen van Veluwe die doorsneden wordt door de A1.

In strijd met de oorspronkelijke bedoeling van ecoducten sloot de directie van De Hoge Veluwe het ecoduct Oud-Reemst over de N310 af met een hek, om uitwisseling van grote hoefdieren te frustreren en om wolven buiten het park te houden. De Faunabescherming voerde acties bij het ecoduct en procedeerde voor openstelling van het ecoduct. De parkdirectie beweerde onlangs het ecoduct eindelijk opengesteld te hebben, maar aan die belofte is nog steeds niet geheel voldaan.

Boeken om te winnen

In 2015 promoveerde Ariëtte Dekker aan de Rijksuniversiteit Groningen op de handel en wandel van Anton Kröller, grondlegger van de Hoge Veluwe". Deze figuur werd gekenmerkt door list, bedrog, oplichting, schandalen, eigenbelang

en jacht, waarbij hij zo listig te werk ging en de goede 'vrienden' zodanig koos, dat hij nooit werd vervolgd. Uitgeverij Bert Bakker bracht de dissertatie uit als een adembenemend boek van 826 pagina's, dat leest als een schelmenroman. Het boek maakt duidelijk wat de motieven voor aanleg van de Hoge Veluwe zijn geweest en hoe die pasten in de werkwijze van Kröller om zich te omringen met politici en bestuurders, die hem uit de wind zouden kunnen houden onder meer in ruil voor jachtprivileges. Wie het boek leest zal daarin ook veel herkennen van de huidige gang van zaken op de Hoge Veluwe.

Bibi Dumon Tak

De laatste jaren worden jagers fel bekritiseerd door gelauwerd schrijfster Bibi Dumon Tak, die in 2021 het boek *"In een groen knollenland"* publiceerde, in 2024 *"Dit boek is voor de wolf"* en in 2026 *"Wij komen in vrede"* (zie ook pagina 18).

50 jaar Faunabescherming zet de boeken in als succesvolle strijdmiddelen tegen de zeer hardnekkige hobbyjacht. We zijn er nog lang niet, maar wie zich nu aansluit, kan het einde van de hobbyjacht vast nog meemaken. In het kader van ons 50-jarig jubileum stellen we de hier beschreven boeken ter inspiratie als prijs ter beschikking van onze donateurs, die ons op de meest originele wijze laten weten waarom ze in aanmerking zouden willen komen om een van deze boeken te winnen. Inzendingen kunnen voor 1 september naar info@defaunabescherming.nl.

